

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi kemikaalilain sekä rikoslain 44 luvun 1 §:n ja 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi kemikaalilain sekä rikoslain 44 luvun 1 §:n ja 48 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 43/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Marilla Lahtinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Eliisa Irpola, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Jaana Heiskanen, Suomen ympäristökeskus
- apulaisjohtaja Juha Pyötsiä, Kemianteollisuus ry.

Lisäksi valiokunta on saanut Suomen luonnon-suojeluliitto ry:n kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kemikaalilakia siltä osin kuin se on välttämätöntä kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista (Classification, Labelling and Packaging) koskevan Euroopan yhteisön niin sanotun CLP-asetuksen kannalta.

Kemikaalilaissa ehdotetaan säädettäväksi CLP-asetuksen mukaisen kansallisen neuvontapalvelun järjestämisestä, CLP-asetuksen toimivaltaisista viranomaisista, asetuksen noudattamista valvovista viranomaisista ja näiden tehtä-

vistä sekä asetuksen velvoitteiden rikkomisesta seuraavista rangaistuksista. Lisäksi CLP-asetus lisätään kemikaalilain soveltamisalaan ja lakiin lisätään asetuksenantovaltuus CLP-asetuksen noudattamista koskeville, maanpuolustuksen kannalta välttämättömille poikkeuksille.

CLP-asetuksen johdosta esitetään muutettavaksi myös rikoslain terveysrikosta ja ympäristön turmelemista koskevia säännöksiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta toteaa, että kemikaalien luokitus, merkintöjä ja pakkaamista koskeva CLP-asetus on kaikissa EU:n jäsenmaissa voimassa sellaisenaan, mutta järjestelmän toimivuus edellyttää kansallisia säännöksiä toimivaltaisista viranomaisista, valvontaviranomaisista, kansallisen neuvontapalvelun järjestämisestä ja velvoitteiden rikkomisesta seuraavista rangaistuksista. Hallituksen esitys sisältää tarvittavat säännökset, joita valiokunta pitää perusteltuina.

CLP-asetuksen valvontavastuu säädetään samoille viranomaisille, jotka nykyisinkin valvovat luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevien säännösten noudattamista, eli Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira) ja Suomen ympäristökeskukselle (SYKE) sekä työsuojelupiirin työsuojelutoimistoille ja kuntien kemikaaliviranomaisille. Valvira ja SYKE säädetään asetuksen mukaisiksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Lisäksi ne vastaavat kansallisen neuvontapalvelun järjestämisestä ja toimivat myös REACH-asetuksen mukaisina toimivaltaisina viranomaisina ja vastaavat REACH-neuvontapalvelun järjestämisestä.

Valiokunta toteaa, että neuvontapalvelujen asianmukainen järjestäminen edellyttää lisäresursseja sekä Valviraan että SYKEen. Niiden tehtävät lisääntyvät neuvontapalveluvelvoitteen myötä niin paljon, että tehtävien hoito nykyisin resurssein ei ole mahdollista. Kemikaalilainsäädäntö on niin laaja ja vaativa kokonaisuus, ettei sitä ole mahdollista hallita ilman asiantuntemuksen keskittämistä. Velvoitteet muodostavat suuren haasteen kuntien kemikaalivalvonnalle. Muuttuvan kemikaalilainsäädän-

nön mukaisesti toimiminen on haaste myös pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden voi olla vaikea selviytyä vaatimuksista ilman toimivan neuvontapalvelun apua. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Valviran ja SYKE:n asianomaiset resurssit on nyt hoidettu väliaikaisin järjestelyin, mikä ei ole kestävä ratkaisu. Valiokunta korostaa, että tarvittavat viranomaisresurssit REACH-asetuksen asianmukaiseksi täytäntöönpanemiseksi ja erityisesti neuvontapalvelun järjestämiseksi on turvattava.

Sosiaali- ja terveysministeriö on hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä kiinnittänyt valiokunnan huomiota valtuussäännöksen puuttumiseen kemikaalilaista REACH-asetuksessa säädettyjen poikkeusten myöntämiseksi. Valiokunta ehdottaa valtuussäännöksen lisäämistä kemikaalilakiin tässä yhteydessä siten kuin yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee.

Yksityiskohtaiset perustelut

44 b §. REACH-asetuksessa säädettyjä rajoituksia koskevat poikkeukset. EY:n REACH-asetuksen liitteeseen XVII sisältyy eräiden kemikaalien kieltoja ja rajoituksia. Liitettä aletaan soveltaa 1 päivänä kesäkuuta 2009. Liite korvaa EY:n ns. rajoitusdirektiivin (76/769/ETY), joka on Suomessa täytäntöönpantu 19 eri valtioneuvoston asetuksella, jotka tulee päällekkäisinä kumota.

REACH-asetuksella tehdään mahdolliseksi myös kansallinen poikkeaminen eräistä liitteessä XVII luetelluista rajoituksista, mutta tämä edellyttää kemikaalilakiin vastaavaa asetuksenantovaltuutta. Valiokunta ehdottaa siten kemikaalilakiin tässä yhteydessä lisättäväksi uuden 44 b §:n, jossa säädetään valtioneuvoston asetuksella valtuudesta säätää poikkeuksia REACH-asetuksen 67 artiklan mukaisten kieltojen ja rajoitusten noudattamisesta, jos REACH-asetus sen sallii.

Poikkeus voi siten koskea vain niitä aineita, seoksia tai esineitä, joiden osalta REACH-asetuksen liitteessä XVII erikseen annetaan poik-

keamismahdollisuus. Uuden valtuussäännöksen nojalla voidaan säätää poikkeamisesta liitteessä XVII mainituista tiettyjen vaarallisten aineiden, valmisteiden ja esineiden valmistuksen, markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarvetta poiketa liitteen säännöksistä on ainakin asbestin, lyijykarbonaattien, lyijysulfaattien, arseenin ja mahdollisesti ammoniumnitraatin osalta. Valiokunta toteaa, että poikkeuksia koskeva mahdollisuus on välttämätön, jotta mainituista aineista luopuminen voidaan järjestää hallitusti jatkaen nykyisiä käytäntöjä toistaiseksi. Poikkeusten

haitalliset terveys- ja ympäristövaikutukset tulee minimoida ja huolehtia tarvittavista riskinhallintakeinoista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ympäristövaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotus muutettuna seuraavasti: (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

kemikaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä elokuuta 1989 annetun kemikaalilain (744/1989) 2 §:n 3 momentti, 5 §, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 4 momentti sekä 8 b, 8 e, 10, 11, 48 a, 52 ja 62 a §,
lisätään uusi 44 b §,
 sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti sekä 8 b ja 62 a § laissa 628/2007, 5 §, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 4 momentti ja 8 e § laissa 491/2008, 10 §:n ruotsinkielinen sanamuoto viimeksi mainitussa laissa, 11 § osaksi laissa 1412/1992 ja 12/1997, 48 a § mainitussa laissa 1412/1992, laissa 368/1998 ja mainitussa laissa 628/2007 sekä 52 § laissa 404/2002 ja mainitussa laissa 491/2008, seuraavasti:

2, 5—7, 8 b, 8 e, 10, 11 §
 (Kuten HE)

44 b § (Uusi)

REACH-asetuksessa säädettyjä rajoituksia koskevat poikkeukset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksia REACH-asetuksen 67 artiklassa tarkoitettuja vaarallisia aineita, seoksia ja esineitä koskevien rajoitusten noudattamisesta sen

mukaan kuin REACH-asetuksen XVII liitteessä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa terveyden ja ympäristön suojelemiseksi tarpeellisia säännöksiä kemikaalien aiheuttamien terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

48 a, 52, 62 a §
 (Kuten HE)

YmVM 4/2009 vp — HE 43/2009 vp

Voimaantulo ja siirtymäsäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 5 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Susanna Huovinen /sd	Petteri Orpo /kok
vpj.	Pentti Tiusanen /vas	Sanna Perkiö /kok
jäs.	Christina Gestrin /r	Sari Sarkomaa /kok
	Timo Kaunisto /kesk	Janne Seurujärvi /kesk
	Timo Korhonen /kesk	Tarja Tallqvist /kd
	Merja Kuusisto /sd	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Tapani Mäkinen /kok	Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.